

Οι έρευνες για τον τάφο του Μεγάλου Αλεξάνδρου

του Ιωάννη Καρατσιώλη

Στην περιοχή μας είχαμε την τύχη να γεννηθεί και να μεγαλώσει, να εκπαιδευθεί και να αρχίσει το μεγάλο έργο του εκπολιτισμού, ο μεγαλύτερος στρατηλάτης όλου του κόσμου και όλων των εποχών, βασιλεύς της Μακεδονίας Αλέξανδρος. Η Πέλλα ήταν η πρωτεύουσα του μεγάλου Μακεδονικού κράτους και στη Μίεζα, (δίπλα στη Νάουσα), στο σημείο που βρίσκονται σήμερα οι πηγές των Ισβοριών, ήταν η Σχολή, στην οποία μαθήτευσε ο μεγάλος αυτός Έλληνας, δίπλα στον εξίσου μεγάλο διδάσκαλο του και φιλόσοφο Αριστοτέλη τον Σταγειριώτη.

Ομως ενώ για τη γέννησή του δεν υπάρχει αμφιβολία καμιά, αφού αυτή έγινε στην Πέλλα καθώς και για τον τόπο του θανάτου του, που έγινε στη Βαβυλώνα, μεγάλη διαμάχη και διάσταση απόψεων υπάρχει ως προς το μέρος που

ετάφη: Ορισμένοι αρχαιολόγοι υποστηρίζουν, ότι τάφηκε στη Μέμφιδα, άλλοι στην Αλεξάνδρεια και άλλοι στην έρημο Σίουα της Αιγύπτου. Υπάρχουν και μερικοί που ισχυρίζονται ότι ο τάφος του πρέπει να βρίσκεται στις Αιγές της Μακεδονίας, ανεξάρτητα της τοποθέτησεως των τελευταίων στην Εδεσσα, τη Νάουσα (Μίεζα - Λευκάδα) ή τη Βεργίνα, αφού και γι' αυτές (τις Αιγές) υπάρχει διάσταση ανάμεσα στους αρχαιολόγους - ερευνητές.

Ιστορικοί, αρχαιολόγοι, πάσης φύσεως ερευνητές αλλά και εργάτες, υπάλληλοι, στρατιωτικοί ακόμη και μέντιουμ έχουν ασχοληθεί κατά καιρούς με την ανεύρεση του τάφου, ενώ κάθε φορά που μια καινούρια θεωρία περί αυτού ανακοινώνεται, αμέσως δημοσιεύεται σε όλο τον Παγκόσμιο τύπο.

Ο Μέγας Αλέξανδρος. Ψηφιδωτό από την Πομπηία. Αρχαιολογικό μουσείο Νάπολης

Ετσι πριν μερικούς μήνες ο Ιταλός αρχαιολόγος Νικόλα Μπονακάζα, επικεφαλής του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου του Παλέρμου με δηλώσεις του ισχυρίζεται, ότι ο τάφος του Αλεξάνδρου δεν είναι άλλος από τον μεγάλο αλαβάστρινο τάφο, που έχει αποκαλυφθεί από το 1907 στο ρωμαϊκό νεκροταφείο της Αλεξάνδρειας. Δηλαδή ο Μπονακάζα επαναλαμβάνει τη θεωρία του δασκάλου του και διαπρεπούς αρχαιολόγου Ακίλε Αντριάνε (παλιού διευθυντή του Ελληνορωμαϊκού Μουσείου της Αλεξάνδρειας), που από το 1966 έχει εκφράσει την άποψή του (επιφυλακτικά στην αρχή) και πιο έντονα αργότερα (μετά το θάνατό του) σε έκδοση που επιμελήθηκε ο μαθητής του, ότι το μνημείο του αλαβάστρινου τάφου, είναι ο τάφος του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Ακόμη και ο Σλήμαν που πέρασε από την Αλεξάνδρεια (χωρίς να σταθεί για πολύ) ανέφερε ότι ο τάφος του Αλεξάνδρου βρίσκεται στο Ναμπί Ντανιάλ (δηλαδή το τέμενος του Προφήτη Δανιήλ, που καλύπτει ακριβώς το σημείο του τάφου του Αλεξάνδρου). Αυτό έγραψε σε γράμμα του, που έστειλε από την Αθήνα προς τον Α.Μ. Ζόεμπ, μελετητή της τοπογραφίας της αρχαίας Αλεξάνδρειας.

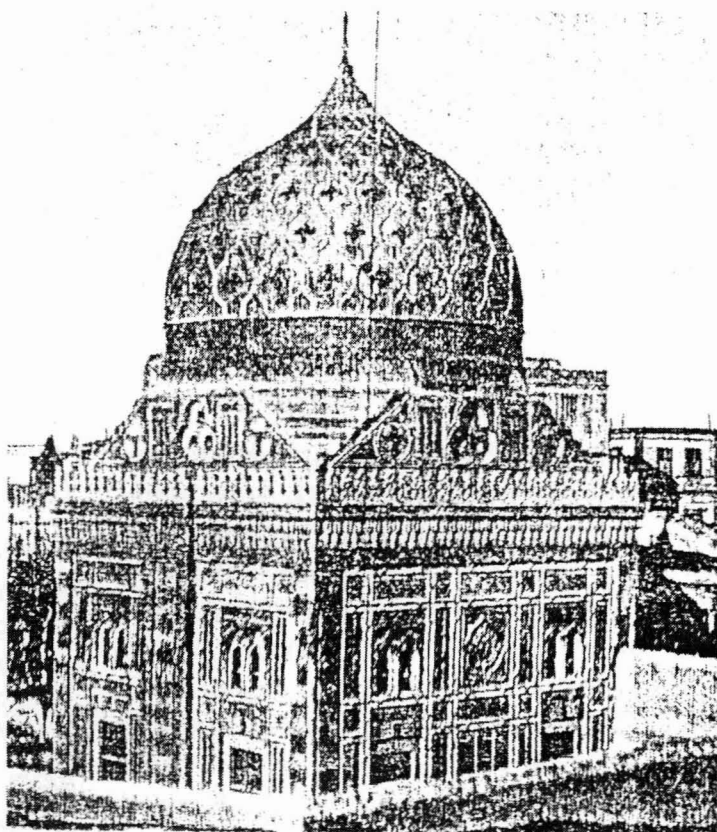
Για το μέρος που τάφηκε ο Αλέξανδρος τόσο ο Διόδωρος ο Σικελιώτης, όσο και ο Στράβων, είναι βέβαιος, ότι πρόκειται για την Αλεξάνδρεια. Ο Στράβων μάλιστα αναφέρει το Σήμα, ένα μέρος των βασιλικών ανακτόρων, όπου ήταν οι τάφοι όλων των βασιλιάδων και του Αλεξάνδρου.

Και η εκκλησία ενδιαφέρθηκε ακόμη για τον τάφο, αφού στην επιστολή του προς Κορινθίους ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, επίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ερωτά: "Που γαρ, ειπέ μοι, το σήμα Αλεξάνδρου, δείξον μοι...". Βρισκόμαστε στις αρχές του 5ου αιώνα και δεν υπάρχει κανείς να δώσει μια σαφή απάντηση.

Στους αιώνες που θα ακολουθήσουν, η θέση του Σήματος ή Σώματος, του μαυσωλείου δηλαδή του Μ. Αλεξάνδρου, θα μπει

στη σφαίρα του μύθου. Σε περιηγητές που έρχονται στην Αλεξάνδρεια κατά τον 18ο αιώνα, οι Αιγύπτιοι δείχνουν ως τάφο του, το τζαμί Ατταρίν (όπου προϋπήρξε ναός του Αγίου Αθανασίου), ενώ αργότερα και για πολλά χρόνια επικρατεί η άποψη του τεμένους Ναμπί Ντανιάλ (η μόνη σχέση βέβαια Δανιήλ και Αλεξάνδρου ήταν, ότι πέθαναν και οι δύο στη Βαβυλώνα, αλλά με τρεις αιώνες διαφορά!!).

Εν τούτοις ασχολήθηκε (ανεπιτυχώς βέβαια) με την έρευνα στην κρύπτη του Νάμπι Ντανιάλ ο Μαχμούτ Μπέι ελ Φαλάκι, ενώ στην περιοχή του τεμένους, τον τάφο αναζήτησε και ο μεγάλος Ιταλός αρχαιολόγος Ε. Μπρέτσα. Το 1893 ο Έλληνας αρχαιολόγος Ιωαννίδης έσκαψε σε άλλο σημείο της Αλεξάνδρειας, όπου τελικά βρήκε ένα πολεμαϊκό νεκροταφείο, ενώ κοντά στον λόφο Κομ-ελ-Ντικ αναζήτησαν τον τάφο ο Έλληνας γιατρός Τάσος Νερούτσος και η Πολωνική Αρχαιολογική Σχολή (η οποία από το 1950 και για τριάντα χρόνια έκαμε μεγάλες ανασκαφές),

Το τζαμί Ναμπί Ντανιάλ σε φωτογραφία των αρχών του 20ου αι., ένα μνημείο στην κρυπτη του οποίου θεωρείται ότι βρίσκεται ο τάφος του Αλεξάνδρου

χωρίς όμως επιτυχία.

Ενας από τους Πολωνούς ανασκαφείς ο Μ. Ρότζιεβιτς διατύπωσε την άποψη, ότι η αρχαία οδός τη Σήματος του Αλεξάνδρου δεν ταυτίζεται με τη σημερινή οδό Ναμπί Ντανιάλ, αλλά διασταυρώνεται με την αρχαία κανωπική οδό ανατολικότερα, στον χώρο του λατινικού νεκροταφείου. Εκεί δηλαδή που βρίσκεται και ο αλαβάστρινος τάφος. Σε έρευνες όμως που έκανε η Αιγυπτιακή Αρχαιολογική Υπηρεσία 100 μέτρα ανατολικότερα του μνημείου, δεν αποκαλύφθηκε τίποτε.

Εν τούτοις ο διάσημος Γάλλος αρχαιολόγος Ζαν Υβ Αμπερέρ επιμένει ότι η περιοχή (στο λατινικό νεκροταφείο) ήταν κατά την αρχαιότητα μια νεκρόπολη ή, γιατί όχι, ακόμη και βασιλική νεκρόπολη, όπου είχε μεταφερθεί και το σώμα του Αλεξάνδρου. Ετσι σήμερα ο Αμπερέρ προσδιορίζει τον τάφο κοντά στα λατινικά νεκροταφεία της Αλεξάνδρειας και σχετικά κοντά (απέχει λίγες δεκάδες μέτρα) από τον απέριτο τάφο του Έλληνα Αλεξανδρινού ποιητή Κώστα Καβάφη (στα Ελληνικά κοιμητήρια), όπου είχα την τύχη προ δεκαετίας περίπου κατά μια επίσκεψή μου στην Αίγυπτο να βρεθώ.

Τώρα (ήδη εδώ και ενάμισι χρόνο) ο καθηγητής της αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας κ. Φάουζι Φακαράνι (ο οποίος έκαμε και σχετική εισήγηση στο διοργανωθέν στη Βέροια Διεθνές Συνέδριο για τον Μ. Αλέξανδρο στις 27-31 Μαΐου 1998) ξεκίνησε τη δική του ανασκαφή στο λατινικό νεκροταφείο.

Να αναφέρουμε επίσης και τη γνωστή μας κ. Λιάνα Σουβαλτζή (έδωσε και διάλεξη στη Νάουσα), που το 1992, ταύτισε, στην όαση της Σίουσα, ένα κτίριο, το οποίο αποκαλύφθηκε από τις ανασκαφές της, με το μαυσωλείο του Μ. Αλεξάνδρου, καθώς και τον φίλο ιστορικό ερευνητή υποστράτηγο ε.α. κ. Τριαντ. Παπαζώη, που ισχυρίζεται, ότι με βάση τις αρχαίες ιστορικές μαρτυρίες, ο αποκληθείς ως τάφος του Βασιλέως Φιλίππου από τον Μ. Ανδρόνικο στη Βεργίνα, δεν είναι του Φιλίππου, αλλά του Μ. Αλεξάνδρου, ύστερα από μεταφορά και επαναταφή του εκεί (στη Βεργίνα).

Βέβαια διάφοροι κατά καιρούς πιθανοί και απίθανοι ιστοριοδίφες και ερευνητές εμφανίστηκαν ως γνώστες του μέρους, όπου βρίσκεται ο τάφος. Ετσι ένας υπάλληλος το 1973 πληροφορούσε την Αρχαιολογική Υπηρεσία της Αιγύπτου, ότι ο πεθερός του είχε ανακαλύψει μια κοιλότητα στο σπίτι του, που οδηγούσε στον τάφο του Μ. Αλεξάνδρου. Το 1976 ένας εργάτης ήταν βέβαιος, ότι βρισκόταν στον αριθμό 11 της οδού Μοσκέ Τερμπάνα κάτω από την Ελληνική Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, ενώ στα τέλη της δεκαετίας του 1970 επιστρατεύθηκε και μέντιουμ επί κεφαλής κάποιον Στέφαν Σβαρτς αλλά και με την ανάμειξη κάποιων σοβαρών πολωνών και αιγυπτίων αρχαιολόγων, που άρχισαν να σκάβουν στην κρύπτη του Ναμπί Ντανιάλ, χωρίς φυσικά να βρεθεί τίποτε.

Η πιο γραφική περίπτωση υπήρξε του πασίγνωστου στην Αλεξάνδρεια Στέλιου Κουμούτσου (σερβιτόρου το επάγγελμα), που επί σαράντα χρόνια ισχυριζόταν ότι κατείχε μυστικό χάρτη με τη θέση του τάφου και κατόρθωσε τέσσερις φορές να πάρει την άδεια από τις αιγυπτιακές αρχές για έρευνες στην Αλεξάνδρεια, χωρίς κανένα αποτέλεσμα, με συνέπεια να εξανεμίσει και τα χρήματα από το υστέρημά του.

Η αναζήτηση λοιπόν του τάφου συνεχίζεται και θα συνεχίζεται για πολλά χρόνια, διότι η λάμψη και η δόξα του μεγάλου στρατηλάτη εξακολουθεί και θα εξακολουθήσει να καταναγάζει το παγκόσμιο στερέωμα, η δε τυχόν ανακάλυψη του τάφου του θα αποτελέσει παγκόσμιο και ιστορικό γεγονός, παρόμοια του οποίου, ελάχιστα έχει να επιδείξει η αρχαιολογική ιστορική έρευνα.

Αν μάλιστα πιστεύουμε τον Αλεξανδρινό την καταγωγή ιστορικό ερευνητή κ. Χάρη Τζάλα, ο τάφος δεν θα βρεθεί ποτέ. Διότι, όπως δηλώνει, το μνημείο καταστράφηκε κατά τους Χριστιανικούς διωγμούς στα τέλη του 4ου ή αρχές του 5ου μ.Χ. αιώνα, επειδή όπως χαρακτηριστικά αναφέρει: *"Ο κερασφόρος Αλέξανδρος, ειδικά στην Αλεξάνδρεια, ήταν ένας επικίνδυνος αντίπαλος για τη νέα θρησκεία. Μπορούσε να γλιτώσει; Πιστεύω όχι"*.